

РЕСУРСИ БІОГРАФІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ У СУЧАСНОМУ ГУМАНІТАРНОМУ ПРОСТОРИ

Восьмі Біографічні читання, присвячені пам'яті засновника та першого директора Інституту біографічних досліджень НБУВ, доктора історичних наук, професора Віталія Сергійовича Чишка (1951–2003)

17 травня 2012 р. у Національній бібліотеці України імені В. І. Вернадського відбулися організовані Інститутом біографічних досліджень НБУВ спільно з Українським біографічним товариством Восьмі Біографічні читання «Ресурси біографічної інформації у сучасному гуманітарному просторі».

Біографічні читання, започатковані 2005 р., стали традиційним щорічним науковим форумом дослідників-біографістів, на якому в колі професіоналів обговорюються теоретичні та методичні засади біографістики як спеціальної історичної дисципліни, актуальні проблеми досвіду, завдань і перспектив розвитку ресурсів біографічної інформації, висвітлення життєвого та творчого шляху відомих і незаслужено позабутих співвітчизників.

Основними питаннями, винесеними на обговорення стали:

- історико-біографічна інформація у інтелектуальному поступі та духовному житті українського суспільства;
- роль бібліотек, інформаційних і дослідницьких центрів у інтеграції та поширенні біографічної інформації;
- новітня інформаційна парадигма та проблеми біографічних досліджень;
- розширення джерельної бази української біографіки в сучасному інформаційному просторі;
- організаційні та технологічні складові формування ресурсів біографічної та біобібліографічної інформації.

У читаннях взяли участь учені Інституту біографічних досліджень та інших наукових підрозділів НБУВ, Інституту національної пам'яті України, Українського науково-дослідного інституту архівної справи та документознавства, Національної парламентської бібліотеки України, Національної бібліотеки України для дітей, викладачі вищих навчальних закладів Запоріжжя та Маріуполя.

У вступному слові директор Інституту біографічних досліджень, кандидат історичних наук **Володимир Іванович Попик** зазначив, що запропонована для обговорення проблематика пов'язана з самою суттю процесів, які відбуваються у інтелектуальному та духовному житті. Нові виміри сьогодення вимагають від суспільства та людини формування зрілості духу, створення якісно нової системи діалогу між минулим, сучасним і майбутнім. Інтерес до біографічного знання, до постатей минулого буде не лише зростати, а й якісно змінюватися. Люди все більше звертатимуться до досвіду життя попередників — великих людей чи своїх дідів, щоб глибше усвідомити власний, особистий шлях у житті. Це знецінить «лінійну», описову біографію, створену як ілюстрація до історії, та посилить потребу в розкритті образів, нехай суперечливих, але реальних, живих, складених із мозаїки різноманітних, інколи несполучних між собою фактів, оцінок сучасників і дослідників-біографів. Під впливом новітніх компютерних технологій змінилася й сучасна інформаційна парадигма. Наші сучасники прагнуть ознайомитися одразу з цілим комплексом джерел: дослідженнями, мемуарами, епістолярієм, документами, генеалогією, фото- та відеодокументами. Для задоволення таких інтересів необхідні досить складно структуровані та легко доступні інформаційні ресурси, які нині швидко розвиваються.

У доповіді «*Бібліотеки як центри формування ресурсів біографічної інформації*» **В. І. Попик** на основі аналізу досвіду діяльності ряду провідних зарубіжних бібліотек — Бібліотеки Конгресу США, Нью-Йоркської публічної бібліотеки, Британської бібліотеки, Російської державної та Російської національної бібліотек, Бібліотеки РАН, Національної бібліотеки Республіки Білорусь розкрив досвід і можливості бібліотечних установ у справі інтеграції та поширення біографічних знань. Переваги бібліотек порівняно з іншими інформаційними центрами полягають у тому, що вони мають сталі традиції збирання універсальних і тематичних колекцій біографічних видань, нині — з частковим розкриттям їх змісту у власних електронних бібліотеках; створюють власні інтелектуальні інформаційні продукти — каталоги та путівники по книжкових і рукописних фондах і колекціях, тематичні картотеки, бібліографії та біобібліо-

графії, бази біографічних даних, науково-методичні та рекомендаційні матеріали, які уклалися спочатку у рукописній і друкованій формі, а нині успішно входять у створюваний самими ж бібліотеками електронний інформаційний простір; надають фахову консультативну та методичну допомогу читачам і віддаленим користувачам бібліотечних електронних ресурсів. Можливості бібліотек пов'язані також із традиціями організації тематичних виставок (нині, зокрема, й віртуальних), особливо — ювілейних, персональних; презентацій новинок історико-біографічної літератури; проведенням наукових семінарів, читань, конференцій — тобто, з живою роботою з читачами. Нарешті, бібліотеки багато в чому спрямовують зусилля великих і малих видавничих центрів, які за своїм профілем спеціалізуються на випускові довідкової літератури, розрахованої насамперед на використання в стінах бібліотек: бібліографій і біобібліографій, різного роду біографічних і генеалогічних довідників, покажчиків, словників, універсальних і галузевих енциклопедій.

Використовуючи напрацьовані у зарубіжжі підходи, форми та методи роботи, наголосив доповідач, українські бібліотеки — великі, середні та малі, універсальні публічні та спеціалізовані, зможуть успішніше освоювати важливий сегмент інформаційного простору — систематизацію та поширення біографічної інформації. Це сприятиме повнішій реалізації суспільної ролі бібліотек, зростанню їх впливу як важливих осередків гуманітарної культури.

Великий інтерес учасників Читань викликала доповідь першого заступника Голови Українського інституту національної пам'яті доктора історичних наук, професора **Володимира Володимировича Кривошеї** «*Козацька біографістика: новітні дослідження*». Аналізуючи новітні досягнення у дослідженні біографіки Козацької доби, зокрема, спільну монографію академіка НАН України В. А. Смолія та професора В. С. Степанкова «Петро Дорошенко. Політичний портрет» (К., 2011), доповідач відзначив, що високопрофесійні праці, створені в ключі описової біографії, об'єктивно є підґрунтям для переходу до якісно нового етапу — розвитку в Україні нових напрямів історичної біографіки, заснованих на аналізі та інтерпретації джерел, що матиме велике евристичне значення для історичної науки в цілому. Водночас, В. В. Кривошея

вказав, що перешкодою до цього є суттєвий брак історичних джерел, присвячених козацькій старшині України XVII–XVIII ст., особливо — полкового та сотенного рівня.

Важливі теоретичні та методичні питання розвитку сучасної вітчизняної біографіки порушила кандидат історичних наук, провідний науковий співробітник Інституту біографічних досліджень НБУВ **Світлана Миколаївна Ляшко** у доповіді «*Досвід біографії в збірниках «Української біографістики» (1996–2011)*». На основі аналізу близько ста теоретичних і біографічних статей, документальних публікацій, розвідок, в основу яких була покладена біографія окремої людини, надрукованих у 8 випусках збірника наукових праць інституту, доповідач виокремила два погляди на базове дисциплінарне поняття «наукова біографія» — як на біографію науковця (В. І. Онопрієнко, Н. І. Любовець) та як на методичну процедуру створення біографії (В. С. Чишко). На думку **С. М. Ляшко**, домінуючою все ще залишається позитивістська модель біографічних досліджень. Звертає на себе увагу також нерозробленість понятійного апарата, зокрема уявлення про таке базове дисциплінарне поняття як «наукова біографія». Значною мірою, це пов'язано з недостатньою увагою авторів збірника до теоретичних проблем біографії та біографістики (лише 4 статті, пов'язані з проблемами біографії), сучасних тенденцій європейської та світової біографії, міждисциплінарних поглядів на проблеми біографії. **С. М. Ляшко** проаналізувала сучасну історіографію з питань біографії. Зокрема, зазначила, що в євроатлантичному наукознавстві термін «наукова біографія» синонімічне поняттю «біографія вченого» та розуміється як професійна біографія фізиків, хіміків, інженерів, лікарів, філософів, природознавців. Біографії гуманітаріїв, в їх числі й істориків, соціологів, юристів, економістів і представників інших дисциплін, під це поняття не потрапляють. На існуюче понятійне протиріччя звернули увагу сучасні українські історіографи та джерелознавці. Так, В. Ващенко, ґрунтуючись на знаннях про сучасні тенденції розвитку біографістики в євроатлантичному просторі, пропонує для біографій учених — представників гуманітарних дисциплін, використовувати термін «інтелектуальна біографія», що вивчається в межах «інтелектуальної історії». Водночас, жанр традиційної біографії охоплює

персонологічні історії звичайних людей, біографії яких не підпадають під визначення «наукова біографія», «інтелектуальна біографія», «біоісторіографія». Наведені приклади свідчать, що дефініція «біографія/наукова біографія» в біографічних дослідженнях трактується дослідниками, залежно від приналежності до того чи іншого наукового напрямку. Зрештою, збереження такої ситуації уповільнює входження української біографістики у спільний біографічний простір Європи. Вихід з цієї ситуації, на думку доповідача, слід шукати в широких наукових дискусіях.

Доктор історичних наук, професор, старший науковий співробітник Інституту біографічних досліджень НБУВ **Таїсія Іванівна Ківшар** у доповіді «*Інформаційні ресурси бібліотечної біографіки*» наголосила на важливості подання в електронних ресурсах українських бібліотек як історико-культурної біографічної інформації, так і ґрунтовних відомостей про їх кадровий і науковий потенціал, що є конче необхідним для розвитку наукових зв'язків, зокрема, з зарубіжними науковими та культурними установами. Доповідач відзначила, що аналіз мережевих ресурсів відкритого доступу центральних і обласних універсальних наукових бібліотек України свідчить, що достатньою мірою біографічна інформація працівників бібліотеки представлена у наш час лише на порталі Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, де розміщені короткі біографи, а також вибрана бібліографія праць провідних вчених і спеціалістів у рубриках «Керівництво Бібліотеки», «Керівники структурних підрозділів», «Підрозділи бібліотеки». Серед наукових бібліотек України варто відзначити веб-портал Держаної науково-педагогічної бібліотеки України, на якому представлено інформаційно-бібліографічний ресурс «Видатні бібліотекознавці, бібліографознавці, книгознавці та документознавці України та світу». Серед сайтів регіональних наукових бібліотек ґрунтовним поданням біографічних матеріалів вирізняються ресурси Луганської обласної універсальної бібліотеки, де вміщено «Профайл бібліотекарів Луганщини» та Запорізької обласної універсальної наукової бібліотеки імені М. Горького. На думку **Т. І. Ківшар**, фрагментарне представлення на сайтах більшості українських бібліотек електронної біографічної інформації про своїх працівни-

ків вказує на занижену самооцінку самими бібліотекарями своєї значущості у інформаційно-бібліотечній діяльності. Проблемою, яка вимагає уваги, є якість електронних ресурсів бібліотечної біографіки, яка не завжди задовольняє користувачів. Бібліотеки хоча й нагромадили певний досвід утворення електронних ресурсів, проте, як свідчить практика, критерії відбору та оцінки біографічної інформації залишаються не розробленими. Для вирішення цих проблеми необхідно мати належне методичне забезпечення, розробити методичні рекомендації щодо основних вимог до електронних ресурсів бібліотечної біографіки на підставі існуючих напрацювань науковців Інституту біографічних досліджень НБУВ.

Надія Іванівна Любовець, кандидат історичних наук, старший науковий співробітник, учений секретар Інституту біографічних досліджень НБУВ, у доповіді *«Електронні тематичні колекції «Українські мемуари» як складова Українського національного біографічного архіву (УНБА) та джерело української біографіки»* зазначила, що на сучасному етапі основне завдання бібліотек полягає в задоволенні інформаційних потреб науковців і зацікавлених верств користувачів шляхом створення електронних бібліотек (ЕБ), які є сховищем знань. Однією із складових ЕБ є наукові електронні інформаційні ресурси (НЕІР). Тематичні електронні колекції (як систематизована сукупність НЕІР, що об'єднані за певними критеріями: за тематикою, джерелами наповнення, цілями призначення, за колом користувачів або способом доступу), в свою чергу, є найпоширенішою формою організації електронних інформаційних ресурсів у ЕБ. **Н. І. Любовець** зазначила, що сьогодні з'явився специфічний користувач – (який не має чіткого вікового цензу, професійної ознаки (від студента до пенсіонера), але який цікавиться історичним минулим і хоче ознайомитися з ним не за розвідками науковців (які так чи інакше заангажовані світоглядними позиціями науковця, колом опрацьованим ним джерел, фаховим рівнем тощо), а скласти своє власне бачення про ту чи іншу подію чи особу, засновуючись на широкому колі історичних джерел. Тому мемуари, як культурно-історичний феномен і вияв національної та історичної пам'яті, самосвідомості особи будуть користуватися, на думку доповідача, дедалі більшим інтересом читачів. На часі створення «Каталогу

українських мемуарів». Однак ця робота вимагає залучення великої кількості спеціалістів і технічного забезпечення. Тому, на думку доповідача, роботу зі введення до широкого наукового обігу українських мемуарів як ресурсу біографічної інформації, слід розпочинати з формування невеликих електронних тематичних колекцій, виділяючи різні критерії, як-от: за подібністю тематики, джерелами наповнення, призначенням тощо. Зокрема, можна створити тематичну колекцію «Мемуари на сторінках журналу «Киевская старина» (1882–1906 рр.)», яка б містила перелік усіх мемуарів, надрукованих на сторінках часопису, анотації, відомості про авторів спогадів і повнотекстові матеріали.

Кандидат історичних наук, старший науковий співробітник Інституту біографічних досліджень НБУВ **Наталія Петрівна Марченко** у доповіді *«Мережеві ресурси вільного доступу (персональні, громадських і незалежних об'єднань) як джерела формування Українського національного біографічного архіву (УНБА)»* вказала, що значне поширення в Україні мережевої культури та активне доручення до її творення найактивнішої, прогресивної та найосвіченішої частини суспільства спричинило появу цілої низки вузько-спеціалізованих ресурсів вільного доступу, які можуть бути цікаві при розгортанні УНБА. **Н. П. Марченко** звернула увагу на існування тематичних персональних сторінок у «ЖЖ», блогів і сайтів, автори яких свідомо та на фаховому рівні відбирають матеріали в межах власних зацікавлень. Йдеться, як правило, про тематичні списки електронних публікацій, формування електронних бібліотек вузької тематики, колекції світлин і аудіо матеріалів, а також авторські сторінки вчених і представників творчої інтелігенції. Часто такі ресурси містять електронні версії малодоступних публікацій, рідкісні родинні фото, неопубліковані твори тощо. Серед ресурсів громадських об'єднань цікавими але, на жаль, мало наповненими є сайти розмаїтих творчих спілок та інших офіційних об'єднань творчої інтелігенції та вчених. Зазвичай, вони містять електронні версії довідників відповідних організацій, інколи – некрологи та ювілейні матеріали, малодоступні статті за напрямками знання, фото- й аудіоматеріали щодо наших сучасників тощо. Цікавішими на сьогодні видаються ресурси незалежних об'єднань. Вирізняються, зокрема, колективні

вузькоспеціалізовані тематичні електронні бібліотеки (вони містять чимало додаткової інформації, добре впорядковані, активно поповнюються) та електронні видання вузької тематики (часто містять малознані чи малодоступні світлини, архівні та краєзнавчі матеріали). На думку доповідача, формування сукупного національного біографічного ресурсу принципово не можливе без координації навколо державних інституцій зусиль громадських і незалежних об'єднань та окремих осіб. Тому, в подальшому має йтися про виявлення та організаційне оформлення кола сподвижників-ентузіастів, зацікавлених у процесі розгортання УНБА як однієї з ключових ланок ефективного впровадження інформаційно-комунікаційних технологій і збагачення комплексу ресурсів відкритого доступу.

Кандидат історичних наук, старший науковий співробітник Інституту біографічних досліджень НБУВ **Олег Миколайович Яценко** у доповіді «*Персональна бібліографія : термінологічний аналіз*» розглянув низку праць із теорії та методики вітчизняної та російської бібліографії, в яких персональна бібліографія розглядається як вид діяльності (термінологія, класифікація та методика укладання біобібліографічних посібників). Проведено аналіз цих робіт із метою усунення складностей у визначенні понять «персональна бібліографія», «біобібліографія», «персональний бібліографічний показник», «біобібліографічний показник», «біобібліографічний словник». У процесі аналізу окреслено коло форм уявлень біобібліографічної інформації, виділено основні підходи до термінологічної проблеми персональної бібліографії, зроблено висновки щодо використання вищезазначених термінів.

Кандидат історичних наук, провідний науковий співробітник Інституту біографічних досліджень НБУВ **Олена Вікторівна Воскобойнікова-Гузєва** у доповіді «*Біобібліографічна діяльність в стратегії розвитку провідних бібліотек України*» зазначила, що головна мета біобібліографічної діяльності бібліотек (у межах окремої країни) — консолідоване формування сукупного національного біобібліографічного ресурсу. Практично всі національні, державні та обласні наукові бібліотеки (універсальні та спеціальні) мають багаторічний досвід розробки випусків серій біобіб-

ліографічних посібників. Останніми роками традиційний друкований біобібліографічний ресурс органічно доповнюється електронним. Зокрема, НБУВ представляє на власному порталі (<http://www.nbuv.gov.ua>) окремий проект «Наукові біографії вчених України». На сьогодні цей ресурс, на думку **О. В. Воскобойнікової-Гузевої**, набуває самостійного значення з погляду актуалізації біографічного знання у суспільстві. І саме він за принципами свого структурування повинен слугувати практичною моделлю для формування інтегрованої у межах України мережі ширших БД, які у концентрованому вигляді охопили б усіх відомих учених наукових установ і освітніх закладів. Проаналізувавши стан подання біобібліографічних матеріалів також на веб-сайтах Національної парламентської бібліотеки України, Національної наукової медичної бібліотеки України, Одеської національної наукової бібліотеки імені М. Горького, Національної бібліотеки України для дітей, Державної бібліотеки України для юнацтва, Державної науково-педагогічної бібліотеки України ім. В. О. Сухомлинського, доповідач наголосила, що виходячи із завдання консолідованого формування сукупного національного біобібліографічного ресурсу та загальної стратегії розвитку бібліотек, спрямованої на ефективне впровадження інформаційно-комунікаційних технологій і збагачення комплексу мережевих ресурсів відкритого доступу, необхідно, щоб така діяльність набувала системнішого та більше скоординованого характеру.

Спільна доповідь кандидата історичних наук, заступника директора Українського науково-дослідного інституту архівної справи та документознавства **Миколи Володимировича Горбатюка** та науковців інституту — кандидата історичних наук, завідувача науково-інформаційного відділу **Анжели Андріївни Майстренко** та завідувача сектору науково-технічної інформації **Ростислава Володимировича Романовського** «*Створення переліку всесвітньо відомих осіб, інформація про яких може міститися в унікальних документах Національного архівного фонду: проблеми та перспективи*» була присвячена методичним та організаційним проблемам реалізації однойменного комплексного дослідницького проекту. Автори, зокрема, зазначили, що до основних проблемних питань проекту належать: визначен-

ня поняття «всесвітньо відома особа», вироблення загальних критеріїв віднесення до цієї категорії; уточнення критеріїв, за якими документи НАФ можуть бути віднесені до категорії унікальних, аналіз нагромадженого досвіду виявлення документів, які містять автографи всесвітньо відомих осіб або інформацію щодо всесвітньо відомих осіб із метою віднесення їх до унікальних; окреслення кола джерел, які містять інформацію про всесвітньо відомих осіб. Результатом даного дослідження має стати «Перелік», що буде практично застосовуватись архівними установами та дослідниками, які проводять виявлення документів, що можуть бути віднесені до унікальних, і при погодженні переліків унікальних документів Центральною експертною комісією Укрдержархіву, при підготовці біографічних довідкових видань.

Головний бібліограф науково-бібліографічного відділу Національної парламентської бібліотеки України **Тетяна Михайлівна Заморіна** у повідомленні «*Біобібліографічні посібники в структурі метабібліографії України*» розглянула роль і місце біобібліографічних видань як складової бібліографічних ресурсів України. За матеріалами метабібліографічного покажчика «Посібники наукової бібліографії, видані в Україні, 1991–2005 рр.» (К., 2011) доповідачем був здійснений аналіз біобібліографічних посібників за галузями знань і хронологією їх видання.

Завідувач відділу науково-бібліографічної роботи Національної бібліотеки України для дітей **Наталія Олександрівна Гажаман** у виступі «*Специфіка формування біобібліографічних ресурсів обласних і міських бібліотек для дітей України*» зазначила, що біобібліографічна діяльність дитячих бібліотек переживає видиме піднесення та значні якісні зміни. Зокрема, дві третини бібліографічних посібників на сьогодні засновані на персонологічній складовій. Серед традиційної продукції вирізняються різноманітні календарі (краєзнавчі, до ювілейних і пам'ятних дат тощо) та тематичні видання (про природу, мистецтво, пам'ятні місця, етнокультурну, уславлені навчальні заклади тощо окремих регіонів, до 65-ї річниці закінчення Другої світової війни та ін.), які обов'язково містять інформацію й щодо окремих дотичних темі персоналій. Біобібліографічні посібники здебільшого присвячені письменникам і містять

критико-біографічні нариси про творчість митця, бібліографію його творів і літератури про нього, різномірні допоміжні покажчики, біографічні відомості, а останнім часом – і широкую веббіографію. Набувають поширення також електронні рекомендаційні ресурси бібліотек (віртуальні мандрівки визначними місцями, «літературні карти», що дають змогу знайомитися з долею та творчістю письменників-земляків, повнотекстові антології дитячої літератури краю з відомостями про авторів та ін.). **Н. О. Гаждан** наголосила, що нині біобібліографічна діяльність дитячих бібліотек України має всі підстави стати повноцінною складовою процесу формування сукупного національного біографічного ресурсу, зокрема в сегменті інформації щодо діячів книговидавництва для дітей, керівників дитячого читання та бібліотекарів дитячих бібліотек, а також відстеження побутування біографічної інформації в межах інформаційного середовища для дітей.

Молодший науковий співробітник Інституту біографічних досліджень НБУВ **Тетяна Володимирівна Бишова** присвятила своє повідомлення «*Родина Марковичів (Маркевичів) в Базі даних «Персоналії» Інституту біографічних досліджень НБУВ*» розв'язанню загальної важливої прикладної проблеми, яка стосується репрезентації відомостей про особу в Базі даних «Персоналії» УНБА. Доповідачем проаналізовані причини та наслідки хаотичності та безсистемності представлення в БД членів родини Марковичів (Маркевичів), яка дала Україні цілу плеяду політичних, державних, громадських, культурних, освітніх діячів, талановитих представників різних галузей науки та мистецтва – історії, права, хімії, літератури, музики. **Т. В. Бишовой** виявлено, що серед 42 записів «Маркович» або «Маркевич» у полі БД «Головне ім'я/прізвище», що подає основну інформацію про людину, наявні перекручення та плутанина, до яких призвела розбіжність у написанні прізвищ представників різних гілок роду – роменської, чернігівської та прилуцької. Представники останньої гілки, починаючи з XVIII ст. прийняли спольщене написання – Маркевич і з того часу нащадки Федора Марковича (?-1737) мають саме таке прізвище. Цікаво, що в науковій літературі трапляються обидва варіанти написання щодо представників різних гілок роду. Проте, для БД така ситуація неприпустима. **Т. В. Бишова** запропонувала роменських

і чернігівських членів родини та їхніх нащадків фіксувати в БД як «Марковичі (Маркевичі)», а прилуцьких – «Маркевичі (Марковичі)». Така форма подання чітко визначатиме приналежність особи до певного роду. Також запропоновано у подібних випадках в полі БД «Що знайдено» при кожному записі фіксувати родинні зв'язки особи.

Проблемам формування баз даних електронного Українського національного біографічного архіву (УНБА) були присвячені також виступи наукового співробітника Інституту біографічних досліджень **Юлії Вікторівни Вернік** і молодшого наукового співробітника **Світлани Вікторівни Муріної**. Зокрема, **Ю. В. Вернік** у повідомленні «*Репрезентація освітньої сфери в Українському національному біографічному архіві (УНБА)*» проаналізувала відображення персоналій освітян і педагогів в УНБА у хронологічному та географічному контекстах, прослідкувала за матеріалами Баз даних УНБА довготривалу історичну динаміку змін щодо ролі та значення викладачів і випускників різних навчальних закладів у науковому, суспільно-політичному та культурному житті України. **С. М. Муріна** у повідомленні «*Представленість доменів «Історія» та «Політика» в Українському національному біографічному архіві (УНБА) (за матеріалами «Енциклопедії історії України» та «Радянської енциклопедії історії України»)»* на прикладі означених доменів проаналізувала значення матеріалів вітчизняних історичних енциклопедій для наповнення УНБА, зокрема, у хронологічному вимірі – стосовно різних історичних епох. Доповідачем зроблений висновок щодо пріоритетності використання для поповнення Баз даних УНБА новітніх довідкових видань, які, завдяки своїй політичній незаангажованості, забезпечили справжній кількісний і якісний прорив у введенні до науково-інформаційного обігу імен забутих і замовчуваних раніше співвітчизників.

Деякі доповіді і повідомлень учасників Читань були присвячені ознайомленню з виявленими новими фактами з життя та діяльності діячів української історії та культури, завданням дослідження окремих персоналій. Зокрема, кандидат історичних наук, старший науковий співробітник Інституту біографічних досліджень НБУВ **Олена Валентинівна Бугаєва** у доповіді «*Постать О. Т. Дзбанівського (1870-*

1938) – *фундатора Музичного відділу Всенародної бібліотеки України з позицій сучасної інформаційної парадигми біографічних досліджень*» наголосила на необхідності проведення комплексного дослідження документів особового фонду О. Дзбанівського (Ф.67, 657 од. зб.), що зберігається в Інституті рукопису НБУВ та особових архівних фондів бібліотек і архівів Харкова, Житомира та Москви, де митець жив і працював. Лише такий підхід, на думку **О. В. Бугаєвої**, дасть можливість на основі аналізу всієї архівної спадщини митця відтворити його життєвий і творчий шлях у біографічних і автобіографічних документах без прикрих хронологічних лакун. Це дозволить, зокрема, створити персональну сторінку О. Т. Дзбанівського в УНБА, що може стати передумовою підготовки ґрунтовного монографічного дослідження про видатного діяча української культури, науки та бібліотечної справи ХХ ст.

У повідомленні кандидата історичних наук, заступника директора Українського науково-дослідного інституту архівної справи та документознавства **Миколи Володимировича Горбатюка** йшлося про з'ясовані за матеріалами документів ЦДАВО України нові факти з життя українського громадсько-політичного діяча, ученого та мемуариста Аполінарія Маршинського. Молодший науковий співробітник відділу архівознавства і документознавства Інституту архівознавства НБУВ **Ольга Василівна Березовська** висвітлила значення документів особового походження, серед яких особливе місце займає мемуаристика, діячів українського національно-демократичного руху II половини ХІХ ст. для розкриття їх політичних програм, ідейних засад політичної, культурницької, видавничої, освітньої діяльності. Ці документи є важливим джерелом до вивчення етапів розвитку національно-демократичного громадського руху в Україні, слугують дослідникам вагомою основою при виявленні невідомих сторінок із життя та діяльності провідних громадівців – В. Антоновича, М. Драгоманова, М. Костомарова, В. Беренштама, Г. Житецького, Т. Рильського, О. Кістяківського, О. Кониського, а також їхніх менш знаних нині колег – С. Ерастова, А. Верзилова, В. Андрієвського, І. Шрага. Молодший науковий співробітник Інституту архівознавства НБУВ **Сергій Миколайович Коваленко** зупи-

нився на окремих сторінках життя академіка Г. Й. Сухомела. Аспірантка Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова **Наталія Володимирівна Булгакова** оприлюднила невідомі раніше факти про участь В. І. Вернадського в громадсько-політичному житті України в часи революції 1917–1921 рр. Кандидат історичних наук, науковий співробітник НБУВ **Тетяна Анатоліївна Якубова** у виступі «*Маловідомі джерела до біографій героїв Вітчизняної війни 1812 року. (За матеріалами фондів Інституту рукопису та відділу бібліотечних зібрань та історичних колекцій НБУВ)*» розглянула матеріали, що становлять інтерес для вивчення та висвітлення фактів біографій М. І. Кутузова часів його служби у Києві, та героїв війни 1812 р. М. А. Милорадовича та Д. Давидова, а також воєначальників польських військ Наполеона Й. Понятовського та М. Сокольницького.

Загалом, Восьмі Біографічні читання засвідчили велику зацікавленість науковців, викладачів і бібліотечних працівників проблемами української біографістики в контексті формування електронних ресурсів біографічної та біобібліографічної інформації, появу принципово нових дослідницьких підходів у цій галузі. В результаті зацікавленого та ґрунтовного обговорення проблем розвитку біографічних досліджень учасники зібрання прийняли наступні рекомендації:

- вважати необхідним для обговорення актуальних проблем розвитку української біографістики та ролі бібліотек, інформаційних і дослідницьких центрів у інтеграції та поширенні біографічної інформації, започаткувати проведення спільних із іншими бібліотеками та науковими установами науково-методичних семінарів;

- наукові статті, підготовлені на основі доповідей і повідомлень, виголошених на Восьмих Біографічних читаннях опублікувати у наступних випусках збірника праць Інституту біографічних досліджень «Українська біографістика».

**Володимир Іванович Попик,
Надія Іванівна Любовець.**